

Sygn. akt III AUa 944/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Katarzyna Wołoszczak
Sędziowie:	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer del. SSO Wiesława Stachowiak (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Agnieszka Perkowicz

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2013 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania **(...) Spółka z o.o. w Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanych: A. S., S. S., H. S.

o składki

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze z dnia 23 maja 2012 r. sygn. akt IV U 233/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanego na rzecz odwołującej kwotę 360 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. decyzjami z 25 listopada 2011 roku, znak (...), na podstawie 83 ust.1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust.1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stwierdził że:

wskazany w decyzji nr (...), przychód osiągnięty przez A. S. w lipcu 2010 roku i lipcu 2011 roku, podlegającą u płatnika składek (...) sp. z o.o. ubezpieczeniom jako pracownik, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne;

wskazany w decyzji nr (...), przychód osiągnięty przez H. S. w sierpniu 2010 roku i lipcu 2011 roku, podlegającą u płatnika składek (...) sp. z o.o. ubezpieczeniom jako pracownik, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne;

wskazany w decyzji nr(...), przychód osiągnięty przez S. S. w lipcu 2011 roku, podlegającego u płatnika składek (...) sp. z o.o. ubezpieczeniom jako pracownik, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne.

Organ rentowy w każdej decyzji określił szczegółowo wysokość podstawy wymiaru składek na poszczególne ubezpieczenia.

Odwołania od wymienionych decyzji złożył płatnik składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z., wnosząc o ich zmianę i umorzenie postępowania, ewentualnie o uchylenie decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Odwołująca podniosła zarzuty obrazu prawa materialnego, tj. art. 4 pkt 9 i art. 18 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 8 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w zw. z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, a także błędnych ustaleń faktycznych oraz naruszenia prawa procesowego, tj. art. 7, art. 8 i art. 9 kodeksu postępowania administracyjnego.

W uzasadnieniu płatnik wskazał, że świadczenia „grusza” wypłacone pracownikom, zostały przyznane zgodnie z zasadami określonymi we właściwych przepisach przy uwzględnieniu kryterium socjalnego.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze wyrokiem z 23 maja 2012 roku, w sprawie IV U. 233/12 zmienił zaskarżone decyzje, nie wliczając do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych A. S., S. S. i H. S. podlegających ubezpieczeniom jako pracownicy odwołującego (...) sp. z o.o. w Z. wypłaconego tym pracownikom świadczenia z tytułu dofinansowania do wypoczynku urlopowego określanego jako „grusza” w okresach i kwotach określonych w zaskarżonych decyzjach.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Płatnik składek (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. zatrudnia około 30 pracowników.

W latach 2009-2011 płatnik tworzył Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Regulamin gospodarowania środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przewidywał, że środki funduszu przeznacza się m.in. na dofinansowanie wypoczynku urlopowego pracowników organizowanego we własnym zakresie, okolicznościowe bony towarowe (pkt II ust. l c i f)

Przyznanie i wysokość dofinansowania ze środków funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika i następuje na wniosek osoby uprawnionej (pkt IV ust. 1, 2).

Podstawą przyznania świadczenia jest dochód na osobę w rodzinie, ustalony na podstawie łącznych dochodów współmałżonków z ostatnich 6 miesięcy poprzedzających wniosek o świadczenie.

W ramach funduszu pracodawca w latach 2010 - 2011 wypłacał pracownikom dofinansowanie do wypoczynku letniego określane jako „grusza”.

Odwołujący opracował razem z przedstawicielem załogi tabele dopłat do wypoczynku. W tabeli tej określono przedziały w zakresie dochodów, których osiągnięcie skutkowało prawem do dopłaty do wypoczynku w określonej wysokości.

Przedstawiało się to następująco:

- 1) do 504 zł. dochodu na członka rodziny - 1000 zł.,
- 2) od 505 zł. do 4000 zł. - 600 zł. (2009 rok) i 494 zł. (2010/2011),
- 3) powyżej 4000 zł. - 0 zł.

Progi dochodowe, od których zależała wysokość świadczenia ustalał przedstawiciel załogi w porozumieniu z płatnikiem składek.

Pracownicy dwa razy do roku, przed przyznaniem „bonów towarowych” z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkiejnocy, składali oświadczenia, w których wskazywali wysokość dochodu brutto rodziny w okresie 6-ciu miesięcy przed datą oświadczenia, ilość członków rodziny oraz wysokość miesięcznego dochodu brutto na 1 osobę w rodzinie.

Oświadczenia składane przed świętami Wielkiejnocy były brane pod uwagę przy przyznawaniu dofinansowania do wypoczynku tj. świadczeń „grusza”. Pracownicy byli o tym informowani.

Wraz ze złożeniem wniosku urlopowego, pracownicy ustnie składali wnioski o przyznanie świadczenia „grusza”. Złożenie wniosku urlopowego, w wymiarze co najmniej 14 dni kalendarzowych, było podstawą do uzyskania świadczenia „grusza”.

Świadczenia związane ze świętami były przyznawane w niższych kwotach niż dopłata do wypoczynku letniego.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny był między stronami bezsporny. Przedmiotem sporu jest jego ocena prawna w świetle uregulowań zawartych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe i w ustawie z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W ocenie Sądu Okręgowego ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że w rozpoznawanej sprawie nie została naruszona zasada określona w art. 8 ust.1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych uzależniająca przyznanie świadczeń z funduszu socjalnego od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej.

Sąd podkreślił, że dopłaty do wypoczynku były uzależnione od dochodu na członka rodziny.

Apelację od całości wyroku wniósł organ rentowy podnosząc zarzuty:

1. naruszenia prawa materialnego tj. § 2 ust 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w związku art. 2 pkt 1 i art. 8 ust 1 i ust 2 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, poprzez ich błędną wykładnię i zastosowanie, a przez to przyjęcie, iż dofinansowanie do wypoczynku urlopowego, określane jako „grusza”, przyznawane przez płatnika (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w jednakowej wysokości mogą być traktowane, jako działalność socjalna, w rozumieniu ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i ich wypłaty nie naruszają zasady określonej w art. 8 ust 1 i ust 2 tj. zasady przyznawania ulgowych świadczeń i dopłat w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z dopłat, a w konsekwencji przyjęcie, że świadczenia te jako przychód wypłacany pracownikom nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczeni emerytalne i rentowe,
2. naruszenia przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. polegającego na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów, poprzez:

- dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, poprzez przyjęcie, że konstrukcja stosowanych u odwołującego progów dochodowych nie ma znaczenia dla oceny charakteru wypłaconego świadczenia pomimo tego, że w praktyce ustalenie takich progów spowodowało wypłatę świadczeń „po równo”,

- wyprowadzenie wniosków sprzecznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym poprzez przyjęcie, że w sposób prawidłowy i zgodny z regulaminem składano wnioski

o świadczenia i w taki sposób następowało badanie sytuacji pracowników, a przez to stwierdzenie, że dofinansowania do wypoczynku urlopowego „grusza” spełniają kryterium socjalne,

- dokonanie oceny dowodów w sposób niewszzechstronny poprzez pominięcie istotnej dla sprawy okoliczności, iż ustalenie progów dochodowych w przedziałach: 1) do 504 zł. 2) od 505 zł. do 4000 zł. 3) powyżej 4000 zł., spowodowało wypłatę świadczeń w równiej wysokości dla wszystkich pracowników.

Wskazując na powyższe, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Tytułem wstępu zaznaczyć należy, iż stanowisko organu rentowego nie zostało jasno sprecyzowane. Apelujący podniósł bowiem zarówno zarzut obrazu prawa materialnego jak i prawa procesowego – art. 233 § 1 k.p.c. - przejawiającej się m.in. błędnym ustaleniem, iż pracownicy odwołującej spółki składali wnioski o świadczenia „grusza” oraz stosowne oświadczenia o sytuacji majątkowej w związku z ubieganiem się o dofinansowanie do urlopu.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy ostatecznie przyjął, iż nawet w przypadku uznania praktyki składania oświadczeń i wniosków obowiązującej u pracodawcy, przy rozdziale środków przeznaczonych na świadczenia urlopowe nie stosowano kryterium socjalnego.

Odnosząc się do powyższego zauważyć należy, że uzasadnienie zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 233 § 1 k.p.c. jest w znacznej mierze zbieżne z uzasadnieniem naruszenia norm prawa materialnego, w części zaś kwestionującej prawidłowe ustalenia faktyczne, wyklucza możliwość skutecznego podnoszenia zarzutu prawa materialnego.

Podnosząc w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1, strona musi wykazać, jakich dowodów sąd nie ocenił lub ocenił wadliwie, jakie fakty pominął i jaki wpływ pominięcie faktów czy dowodów miało na treść orzeczenia.

Skarżący Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zaprezentował żadnych rzeczowych argumentów, które nakazywałyby zweryfikować ustalenia Sądu Okręgowego. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji prawidłowo, w granicach wyznaczonych przez art. 233 § 1 k.p.c., ustalił stan faktyczny w sprawie, opierając się na wiarygodnych dowodach z dokumentów oraz zeznań świadków.

Dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie właściwe są przepisy ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, w szczególności art. 6 ust. 1 pkt 1, zgodnie z którym obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami.

Stosownie do art. 18 ust. 1 cyt. ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi, przychód, o którym mowa w jej art. 4 pkt 9 tj. przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia m.in. w ramach stosunku pracy.

Artykuł 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi, iż przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródła finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

O tym m.in. jakie przychody nie stanowią podstawy wymiaru składek stanowi Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w szczególności w jego § 2 ust. 1 pkt 19 wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa ustawa z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych; w myśl art. 2 ust. 1 ustawy działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatową, sportowo-rekreacyjną udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych ustawą.

Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej (art. 8 ust. 1).

Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, iż sporne świadczenie urlopowe „grusza” zakwalifikować należy jako związane z działalnością socjalną pracodawcy, nie budzi również wątpliwości fakt, iż było ono wydatkowane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela także ocenę, iż płatnik składek przy przyznawaniu świadczenia „grusza” postępował zgodnie z obowiązującym regulaminem zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Za Sądem I instancji powtórzyć trzeba, iż właściwe dla rozstrzygnięcia przepisy nie zawierają zobowiązania dla pracownika do składania oświadczenia o dochodzie, każdorazowo przy ubieganiu się o kolejne świadczenia z funduszu.

W spółce (...) pracownicy składali oświadczenia o wysokości dochodu przypadającego na członka rodziny dwa razy w roku, przed świętami Wielkiejnocy oraz Bożego Narodzenia. Oświadczenie składane wiosną uwzględniane było przez pracodawcę przy przyznawaniu spornych świadczeń, przy czym pracownicy byli poinformowani o powinności zgłaszania zmian w zakresie sytuacji majątkowej.

Słusznie również stwierdził Sąd Okręgowy, że w przepisach prawa nie przewidziano wymogu składania każdorazowo wniosku o przyznanie świadczenia.

Praktyka obowiązująca u odwołującego, zgodnie z którą złożenie przez pracownika wniosku o urlop w wymiarze co najmniej 10 dni roboczych, jest równoznaczne z wnioskiem o przyznanie dopłaty do wypoczynku, nie budzi zatem zastrzeżeń.

Przechodząc do oceny zasadniczego zarzutu sformułowanego w apelacji, tj. naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego powołanych powyżej, poprzez uznanie, że świadczenia urlopowe „grusza” przyznawane były bez uwzględnienia kryterium socjalnego, uznać należało go za nietrafny.

Organ rentowy powtórzył w apelacji stanowisko prezentowane w toku procesu, podkreślając iż swoboda regulacji przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona zasadą zawartą w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W ocenie ZUS, z uwagi na określenie u płatnika składek progów dochodu, od których uzależniona była wysokość świadczenia urlopowego, w taki sposób, że dochody wszystkich uprawnionych mieściły się w tym samym przedziale i wszystkim uprawnionym wypłacano świadczenie „grusza” w tej samej wysokości, nie złagodowano różnic w poziomie życia uprawnionych, a tym samym świadczenia te nie mogły być uznane za socjalne.

Organ rentowy powołał stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 20 sierpnia 2011 roku, w sprawie I PKN. 579/00, zgodnie z którym doświadczenie życiowe pokazuje, iż za mało prawdopodobne można przyjąć, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości.

Sąd Apelacyjny zasadniczo podziela cyt. pogląd, jednocześnie analizując treść art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych uznaje, że nie należy odczytywać go zbyt dosłownie.

Zgodnie z treścią art. 8 ust. 1 powołanej ustawy, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Ogólna ocena trzech wymienionych składników stanowi tzw. kryterium socjalne. W ocenie Sądu II instancji zauważyć jest nietrudno, że o ile ocena sytuacji materialnej uprawnionego sprowadza się do bardziej lub mniej skomplikowanej arytmetyki, o tyle okoliczności składające się na sytuację życiową i rodzinną są często niewymierne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego takie ukształtowanie normy przez ustawodawcę wymaga wręcz uogólnień.

W niniejszej sprawie konsekwencją uśrednionej oceny sytuacji grupy uprawnionych jest określenie dla nich przedziałów dochodowych, rzutujące na wysokość świadczenia. Jakkolwiek nie jest to rozwiązanie doskonałe, albowiem sytuacja osób osiągających minimum określonego dla danego przedziału dochodu może dość znacząco odbiegać od osoby osiągającej jego maksimum, to jednocześnie przyznać należy, że każda próba ograniczenia i tworzenia jedynie słusznego katalogu kryteriów oceny sytuacji osoby uprawnionej z oczywistych względów będzie zawsze niekompletna i pewnych okoliczności nie będzie uwzględniać.

W ocenie Sądu Apelacyjnego o naruszeniu zasady nakazującej przy podziale ze środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stosować kryterium socjalne, można by mówić, wówczas, gdy zgromadzony w realiach konkretnej sprawy, materiał dowodowy wskazywałaby, iż kosztem osoby uprawnionej do wparcia w największym zakresie, świadczenia socjalne otrzymała osoba potrzebująca ich w mniejszym stopniu.

W niniejszej sprawie sytuacja taka nie miała miejsca. Kwestionowane przez organ rentowy świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zostały przewidziane w regulaminie, przyznane zostały uprawnionym stosownie do treści art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s.

Podkreślenia wymaga, iż płatnik składek określał progi dochodowe uprawniające do określonej wysokości świadczenia urlopowego przed dokonywaniem wypłat z funduszu. Funkcjonowanie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych u odwołującej pokazało, iż sytuacja życiowa poszczególnych uprawnionych zmienia się a wraz z nią wysokość przyznawanych świadczeń.

Z powyższych względów uznać należało, że pracodawca nie mógł i nie miał takiego zamiaru, by założyć, że wypłacane uprawnionym świadczenia będą równej wysokości. Innymi słowy obowiązujący u płatnika regulamin nie został ustanowiony w taki sposób, by jedynie stwarzać pozory uwzględniania przy podziale ze środków funduszu, naczelnej zasady wyrażonej w art. 8 ust. ustawy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał, że złożona przez organ rentowy apelacja jest bezzasadna oraz na podstawie art.385 k.p.c., orzekł o jej oddaleniu.

Konsekwencją powyższego rozstrzygnięcia jest orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku.

Stroną przegrywającą sprawę w instancji odwoławczej jest organ rentowy, w związku z czym, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz przy uwzględnieniu faktu iż, rozpoznawana sprawa obejmowała trzy połączone do wspólnego prowadzenia i rozstrzygnięcia sprawy, Sąd II instancji zasądził na rzecz odwołującej od zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału Z. 360 zł. tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

/SSA Iwona Niewiadowska-Patzer/ /SSA Katarzyna Wołoszczak/ /del.SSO Wiesława Stachowiak/